

Pesta 8/20 octomvre.

Va esî dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 41.

Anulu VIII, — 1872.

Pretinlu pe anu 10 fl., pentru Roman'a 2 galbeni.

Luptele lui Iancu.

Si pana candu o péna competente va scrîe o completa istoria a activitâtiî neuitatului nostru Avramu Iancu, e de doritu sê adunâmu la olalta tôte datele relative la epoc'a lui.

Astu-felu reproducemu cu placere din „Romanulu“ de la 17 septemvre urmatoriulu articolu :

Domni redactori !

Ca fostu luptatoriu romanu in revolutiunea de la anii 1848—1849, si ca unulu care am statu in relatiuni mai d'aprópe cu celu mai mare luptatoriu numitu *Avramu Iancu Horea*, mi-ieu libertatea d'a ve rogá sê binevoiti a da publicitâtiî urmatóriele amenunte a supra vietii eroului decedatu, intitulatu chiar de inamicii sei Magiari, „*regele muntiloru.*“

Avramu Iancu Horea fu nascutu in comun'a Vidra-de-susu, din parinti adevirati Romani, de religiune ortodocsa. Tatalu eroului se numiá Alesandru si erá unulu din cei mai distinsi locuitori in comun'a sa ; mai multi ani fu jude comunale. Mosiulu eroului decedatu fu preotu ortodocsu totu in Vidra-de-susu. In revolutiunea lni Ionu Ursu Horea, luase parte activa fiindu câ se rudea d'aprópe cu Horea.

Avramu Iancu, dupa absolvirea studiilor filosofice, terminá si cursulu de dreptu in Clusiu cu fórte bunu succesu, apoi deveni ad-

vocatu. In primavér'a anului 1848 se aflá ca practicante la tabul'a numita regésca in Têrgulu-Muresiului cu mai multi con scolari.

In aprilu, junimea romana din Têrgulu-Muresiului tienuse mai multe conferintie cu junimea ungara, secuia si sasa, in privinti'a egaliei participári la tôte drepturile civile si politice ale patriei, fara deosebire de limba si de natiunalitate, dar nu isbutise a se 'ntielege. — Iancu se retrase in camiunulu seu pana aprópe de Duminec'a Tomei, optu díle inainte de 3 (15) maiu 1848.

La grandió's'a adunare natiunala din campulu Blasiului, numitu *campulu libertâtiî*, Iancu se presintá cu mai bine de dóue mfi Romani munteni. Toti junii romani de p'acelu timpu se intreceau a tiené discursuri entusiastice catra poporulu adunatu, inse nici unulu nu potú isbutí sê intréca pe munténulu Iancu.

Repausatulu profesore Simeonu Barnutiú fu marele patriotu care sciú sê dea adunárii natiunale insemnetatea ce i-se cuveniá, dar a dóu'a dí trebuiá omulu comandante, care in primejdii sê scie conduce poporulu. Poporulu dar a dóu'a dí si-afia salvatorele in jun'a persóna a lui Iancu, care fu portatu pe bratié in triumfu. Romanii nu mai cugetau de câtu la Iancu, si pe fia-care dí nascoceau feliurite imnuri a supra persónei sale.

Cu inceputulu revolutiunii, Iancu fu nu-

mitu de comitetulu natiunalu romanu din Sibiu ca prefectu de legiune in muntii apuseni si cu resedinti'a la Campeni. D'acel incepu a-si organiza glótele, numindu tribuni, centurioni, decurioni, etc. pe cei mai bravi luptatori ai sei, intre cari Corchesiu, Andreiu, Iamboru veteranulu, Fodoru si altii.

Prim'a espeditiune a lui Iancu fu, in unire cu mai multi prefecti de legiune, pana la Clusiu, pe la finitulu lui octomvre 1848, candu prefectii si tribunii romani reesfsera a desarmá pe inamicu si a-lu aruncá peste fruntari'a transilvana.

Comandante ale armiei imperiale austriace de p'acelu timpu, cu resedinti'a in Clusiu, erá generarele Wardener. Acest'a chiamá pe toti prefectii legiuniloru romane la sine, li multiamí pentru concursulu datu si li dîse sê congedieze ómenii pe la caminele loru, cá-ci e in stare, cu armat'a regulata ce are la dispositiune, sê apere Transilvani'a in contra inamiculu. Prefectii congediara poporulu si . . . o minune! a trei'a dî generalulu insurginte Bem intrá in Clusiu cu 3500 ómeni si cáte-va tunuri, ér generalulu Werdener, in retragerea sa, murí la Turda.

D'acel nainte incepe lupt'a Romaniloru si a lui Iancu in contr'a Unguriloru.

Nu me voiu incercá a descrie cu de amenuntulu faptele eroice ale nemuritoriulu erou Iancu: ele se afla pe scurtu insírate in istori'a revolutiunii de la 1848 pana 1849 de dlu Alexandru Papú Ilarianu in Viena, dar meritele si faptele eroice ale lui Iancu in acea carte sunt fórte pe scurtu si cu pré pucinu interesu, nu din cauza cá scriitorulu n'ar fi voitu a-si face detori'a pe deplinu, ci mai multu pentru cá datele istorice au fostu culese in pripa si póte si de ómeni cari ar fi voitu a mai incarcá din meritele lui Iancu si a supra altoru persóne, numai poreclite cu numele de *tribuni*. Adeveratii tribuni si-au castigatu renumele loru pe campulu de bataia, pe aceia i va cunósee natiunea ca si pe Iancu.

Unu altu inconvenientu in mentionat'a istoria mai este si acel'a, cá: unele din date nu sunt culese de dsa, ci de diferite persóne fórte onorabile, dar cari cu tóte aceste nu se potu luá ca adevaturi istorice nestramutate, cá-ci autorulu se póte pronuntia numai a supra acoloru date cari voru fi recunoscute de intrég'a natiune ca adevratu intemperate, si persónele cari au figuratu in diferitele lupte n'au fostu consultate.

A supra lupteloru petrecute in muntii apu-

seni sub conducerea lui Iancu, s'ar poté scrie unu volume fórte mare, este inse de speratu, cá se voru aflá persóne cari se voru ocupá cu totu din a dinsulu de acésta afacere, care intereséza intrég'a natiune romana.

Romanii, dupa mai multe lupte sangeróse, in tóte partile Transilvaniei, dar cu deosebire dupa caderea Sibíiului, candu insu-si generalulu Puchner fu silitu a se retrage cu ramasítele armatei in Romani'a, mai toti tribunii si ómenii de arme alergara a se aliá cu Iancu. pana si bravulu prefectu Acsente Severu fu nevoitu a se retrage cu ai sei spre munti.

In spre primavér'a anului 1849, Iancu se puse in intielegere cu toti fratii sei de arme. Ei se sciura aperá cu tóta demnitatea in contr'a inamiculu.

Cetatea Alba-Iulia erá incungiurata de armat'a magiara. Prefectulu Acsente, cu alti tribuni, batú in drépt'a si in stang'a pe impresuratori, si isbutí a petrunde in cetate, si a se retrage éra-si la loculul seu.

Pe acestu timpu nu se mai aflá in tóta Ungari'a si Transilvani'a nici unu picioru de soldatu austriacu: numai eroulu Iancu cu prefectii si tribunii sei mai aperá onórea imperatului si a dinastiei sale. Ungurii orgoliosi, — dupa ce cuprinsesera si chiar Buda, crediura cá, déc' au potutu bate pe generalulu Windisgraetz, Iellacich, Puchner, Schlich, Urbanu si altii, tramisera pe unu june comandante, mai fara esperiintia, numitu Vasváry cu 2—2500 ómeni, ca sê bata pe Iancu, sê-lu prindia si sê-lu duca legatu la Kossuth, care erá guvernatore in Ungari'a.

Acelu comandante ingamfatu vení in muntii de catra Clusiu, din partea medinoptiala. — Romanii alergara la Iancu spuindu-i cá Ungurii inaintéza. Iancu i intrebá, cátu de numerosi sunt inamicii? si i se respunse, cá sunt vre 2000 séu 2500. Atunci chiamá pe cáti-va din tribunii sei si li adresá urmatóriele cuvinte: „Fratiloru, suntemu in mare periculu: déca ne voru bate Ungurii, nu va mai remané nici numele de Romanu“; apoi, intorcéndu-se catra tribunulu Corchisiu i dîse: „mergeti de-i bateti si, neisbutindu, — sê nu mai veniti la mine!“

A dóu'a dî lupt'a se dete: Ungurii perira pana la unulu; insu-si comandantelu Vasváry i se taiá capulu c'unu toporu. Audíndu guvernatorele Kossuth d'acésta perdere, se otarí sê tramita p'unu Romanu ca sê pacifice cu Iancu, pe Dragosiu din Crisiana, care erá si deputatu

red.
serii
mia

in Camer'a Ungariei de p'atunci, care veni la Iancu cu care tienu câte-va conferintie. — Pe candu se pare, câ sê întielegu, o alta armata magiara, sub comand'a lui Hatvany, petrundea in Abrudu. Iancu fu insciintiatu, parasî conferinti'a, ca prin minune abié se potû stracurá pe josu din Abrudu si spre séra ajunse la Campeni, cartiarulu seu generalu.

Prefectii Buténu si Dobra, cari se aflau la conferintia, remasera in Abrudu pe paroll'a de onóre a lui Dragosiu, si sórtea li fu, câ Dobra a dóu'a dî fu omoritu si capulu i se infipse intr'o sulitia,²ér Ungurii strigau: *acesta este Dumnediculu Romaniloru!* Buténu fu transportatu la marginea Transilvaniei, aprópe de comun'a Iosasi, unde fu spenduratu d'o salca.

Armat'a unгурésca, in numeru de cincimii cu artileria si cavaleria, abié potuse a se asiediá in Abrudu, candu d'odata se audî, câ preotulu Grozea, in calitate de tribunu, — s'a aruncatu cu tóta furi'a a supra careloru cu provisiuni ce mergeau dupa armat'a magiara, le-a cuprinsu, a omoritu pe toti soldatii din escorta si s'a retrasu la locuri sicure.

Iancu pe d'alta parte, — chiar in nóptea aceea, tienu unu consiliu de resbelu cu toti prefectii ce se aflau la Campeni, dupa care dete ordine a se aduná totu poporulu in massa spre a incungiurá Abrudulu si a atacá pe inamicu.

La ordinele eroului se adunara toti Romanii, pana si femeile pe la locurile cele mai strimte si cu totii asceptau momentulu candu se va dá semnalulu de bataia. Abié a trei'a dî, dupa óre-cari ploii torentiale; se incepû lupt'a; rezultatul' fu tótal'a stingere a armatei lui Hatvany: numai comandantele, cu câti-va calareti, se potû strecurá si scapá de furi'a poporului romanu.

Dragosiu remasese in Abrudu, ascunsu intr'o pivnitia: poporulu aflá câ este in Abrudu, pe data lu-descopere si lu-taie in bucati ca p'unu vendietoru de patria.

La acésta lupta grandiósa luara parte toti prefectii si tribunii cari se aflau refugiatii in munti, dintre cari cei mai insemnati fura prefectulu Ionu Acsente Severu, preotulu Grozea, tribunii Andreiu, Iamboru, Corchesiu, preotii Simeonu Balintu, Vladutiu si altii. — Lupt'a acést'a s'a intemplatu in juniu, 1849. Romanii mai sustieneau de-a lungulu Muresiului, pe malulu stangu, sub alti tribuni, si alte lupte partiale cu Ungurii, dar si acestia stau in de aprópe întielegere cu cei de sub comand'a lui Iancu si, ori unde castigau Romanii câte o lup-

ta partiala. Ungurii credeau, câ totu Iancu este peste totu locul.

A trei'a lupta se dete cu generalulu comite Kemény Farkas. Si acést'a petrunsesse pana la Abrudu, dar pe data se convinse, câ nu va avé nici unû succesu bunu. A trei'a dî dupa sosire, desu-de-demanétia, lasá numai dóue séu trei companii de infanteria in Abrudu si cu perfidia spuse câ va atacá pe Iancu, dar luá calea spre Zlagna si, ajungéndu aci, dete ordine a se tiené unu *te-deum* in biseric'a catolica, multiamindu lui Dumnedieu câ s'a potutu strecurá numai cu perderea a 2 séu 3 companie, pe cari Romanii in prim'a lupta i macelarira pana la unulu.

Dupa acést'a a trei'a perdere, Ungurii nu mai cutezara a se bate cu Iancu. Kossuth, in cele din urma dñle ale domniei sale, tienu unu consiliu de resbelu, in care se otarî a se insarciná insu-si generalulu Bem, sê atace pe Iancu. Bem inse respunse, câ Romanii se batu pentru independintia, ca si Magiarii, si câ dinsulu nu póte sê se isbésca cu ei, câ-ci toti si-au procuratu arme si, dupa atâtea victorii, este cu greu a castigá lupt'a in contr'a loru.

Revolutiunea unгурésca nu s'ar fi potutu stinge, déca nu interveniá puternic'a Rusia. — Generalulu supremu, principele Puschievici, aparû in Ungari'a; ér generalulu Lidere in Transilvani'a. Acést'a recunoscû bravur'a lui Iancu si a celoru alti prefecti si tribuni romani.

Dupa invingerea Unguriloru, generalulu Lidere chiamá pe Iancu si pe alti tribuni la Sibíu, li multiamî pentru curagiulu aretatu, apoi li promise decoratiuni.

Dupa câte mi-aducu a minte, fura decorati de guvernulu Austriei in Viena urmatorii: repausatulu Simeonu Barnutiu, Papiu A. Ilarianu, Ionu Acsente Severu, preotulu Simeonu Balintu, preotulu Grozea, tribunii Andreiu, Fodoru, Francu, si altii o multíme, numai eroulu Iancu refusá categoricu si respunse, câ nu s'a batutu pentru decoratiuni ca sê-si impodobésca peptulu, ci pentru drepturile Romaniloru asupriti: sê li se dea alte drepturi si va fi decoratu.

In urm'a admirabilei abnegatiuni, Iancu fu persecutatu si chiar arestatu; tóte le suferî, dar caracterulu seu remase nepetatu.

Meritele lui, facia cu natiunea si chiar cu imperatoarele si dinasti'a sa, sunt atátu de mari, in câtu condeiulu meu nu este in stare a le poté descrie. Me cuprinde unu fioru, candu mi-aducu a minte, câ chiar unii din colegii sei cu-

tezau a-lu criticá, sub cuventu câ nu s'ar fi sciutu purtá mai placutu catra guvernul, si câ trebuia sê primésca decoratiunile oferite; dar mi-permitu a aduce inainte urmatoriulu proverbu: „multi viteji dupa bataia.“ *unu din acei*

Multi din cei ce se ingamfa cu numele de tribunu, nici n'au încinsu sabi'a si in urma unii din acestia, gelosi de meritele si glori'a eroului, se siliau a i-o intunecá. Poporul romanu inse numai de Iancu sciù si va sci in vîtoriu, pentru câ elu a salvatu onórea natiunii.

Insu-si generalisimulu austriacu, comitele Radetzky, i-a tramisu unu biletu cu invitatiune sê-si puie numele si scrierea pe chartia spre a o asiediá intr'unu albumu intre cei mai vestiti generali autriaci. Iancu scrise pe biletu astu-felu: „Avramu Iancu Horea, conductorele Romanilor din Transilvani'a in anii 1848 pana la 1849.“

Ca fostu colegu de arme alu decedatului erou, am voitu a-mi face o mica detoria scriindu aceste linie, de si capacitatea, in comparatiune cu meritele sale, — este cu totul debila.

Bine-voiti a primí etc.

Aronu Crainicu.

La acestu articolu interesantu, dlu Papiu, in „Romanulu“ de la 18—19 septemvre, face urmatóriele observatiuni:

„In acésta descriere d. Crainicu comite dóue erori, pe cari me simtiu detoriu a le indreptá:

1. D. Crainicu díce, câ „luptele eroice ale lui Iancu aru fi insírate in istori'a mea despre revolutiunea de la 1848 si 1849, dar pré pe scurtu, etc.“ Eu nu sciú unde si cum a potutu sê citésca d. Crainicu in istori'a mea aceea ce nu e scrisu de locu, nici macaru o litera despre luptele lui Iancu. Istori'a mea, din care a esítu numai dóue volume si apoi s'a opritu de guvernul, — se inchieia cu adunarea de la 1/13 maiu, 1848, candu inca nu incepuse luptele. Continuarea operei intrerupendu-se, eu n'am apucatu a scrie si tiparí nici macaru o litera despre acele memorabile lupte ale lui Ianculu. Dar a publicatu d. Laurianu raporturile catra imperatulu ale celoru trei prefecti, (Iancu, Balintu si Acsente) in cartea scrisa in limb'a germana si intitulata: „Die Romanen der oesterreichischen Monarchie.“ Póte la aceste face alusiune d. Crainicu. A scrisu apoi despre luptele lui

Iancu. Régnault in „Histoire des principautés danubiennes.“ Altii n'au scrisu. In câtu pentru mine, inca odata, eu n'am scrisu nici macaru pe scurtu, dar voiu scrie, de voiu traí, avendu in posesiunea mea cea mai frumósa culegere de documinte relative la intemplările de atunci.

2. A dóu'a eróre ce cauta sê indreptezu in articulu dlui Crainicu, este cându dsa díce câ „fure decrati de guvernulu Austriei, Barnuti, Papiu, Axente Balintu si altii, si numai „eroulu Iancu refusá, categoricu pana ce se „voru da drepturi Româniloru.“ Ce se díce despre nemuritoriulu Iancu este adeveratu, ínse cuventulu numai nu este tocmai corect. Cându pe la 1851 se conferí subscrisului, in siedinti'a publica si solemna a universitáti de Viena, decoratiunea imperatésca. subscrisulu declará formalu si solemnu, câ o primesce numai spre a o pastrá invelita in velu negru, pana in diu'a candu Maiestatea Sa si-va indepliní cuventulu datu, de a indiestrá pe Romani cu drepturi nationale, cerendu ca acésta declaratiune a sa sê se aduca la cunoscenti'a Maiestáti Sale. Maica-mea inca nu voi sê acceptate pensiunea ce-i acordase imperatulu pentru meritele tata-meu. Afara de subscrisulu, se mai gasira inca vre doui Romani cari facura asemeni declaratiuni. Adeverulu este, câ nimeni n'a suferitu atátu câtu eroulu Iancu.

In fine, e mai de prisosu a insemná câ pe Ianculu nu-lu chiamá Horea.

De-altmintrea, articulu dlui Crainicu e demnu de tóta laud'a, si ar fi de doritu sê aiba dsa multi imitatori. *ba nu, ca nu poate a cunoasté linia despre adevetu.*
A. Papiu Harianu.

A magirea.

Siedeam singuru pe-o colina,
Si priveam in vale josu;
S'audiá cantare lina,
Cu resunetu amorusu.

Si díceam: ori nu pe mine
Vr'o fetitia m'a jalí?
Póte câ ea prin suspine,
Vré sê-mi spuna c'ar iubi...

Si rapitu de cea cantare,
Alegam ca s'o alinu;

Dar in vale, ce mirare,
Tacea cantecu si suspinu.

Si privindu prin ramurele,
Ochiulu meu pe-unu ramu vedea,
Dóne june turturele,
Ce cu dragu se sarutá.

1870.

I. Lapedatu.

Aureli'a.

— Noveleta. —

(Fine.)

— Dómne, — continuà elu mai linu, — ce crudela esti. Adi sér'a mi-ai nimicitu tóte visurile aurfe... tóte sperantiele!...

— Speranti'a e radiemulu nesterpibilu alu animei, — lu-intrepupe Aurelia; — speranti'a ni dá dreptu la unu vítoriu frumosu... nemarginitu...

— Ah! Aurelia! sê speru!?...

— Da...

Pe usia intrà unu tineru voinicu.

Convorbirea s'a intreruptu.

— Domnisióra, — dîse venitul apropiandu-se catra Aurelia, cadrillulu se incepe, voiú fi ferice...

— Da, — respunde ea, — si radiemandu-se pe bratiulu tinerului voinicu, — parasí chili'a.

Candu trecù pe langa mine, m'am aplecatu spre ea si sarutandu-i vestmentulu, am rostitu cuventulu:

Aurelia!

Ea m'a observatu si a tresaritu ca si candu ar fi atins'o o lovitura electrica.

Apoi disparù in salonu, — între dantiuitori.

Figur'a din cotitur'a ferestrei s'a redicatu ca o umbra misteriósá si priviá spre usia, unde a disparutu Aureli'a.

Apoi i-a urmatu... Elu o urmá ca pe o stéua lucitória, care s'a ivitu pe orisonulu vietii lui, si luminandu-i calea lu-conduce la ferice... séu va apune... lasandu-lu in [intunecatu si tristétia.

— Ah acestu lucéferu splendidu, de multu... diu copilaría luminéza pe orisonulu fantasfei mele!... Óre mi-va luminá si calea vietii? — cugetam in mine, séu adi a apusu... Ah, de ce n'a remasu numai in fantasía, ca unu

visu frumosu, sê-i ducu dulcea suvenire cu mine in eternitate!...

Candu m'am desceptatu din cugete, me aflai singuru in chilia. Am pasítu cu respectu la feréstra, acolo unde a siedítu ea... Mi-am radiematu fruntea ferbinte de feréstr'a rece — si am cautatu afara in nóptea lina.

De pe orisonu se resfirau nuorii, stelele luciau mai splendidu si lun'a erá mai maies-tósa...

Nu ningeá; numai eu lacrimam...

In luna, in stele, vedeam figur'a incantátore a Aureliei... O vedeam preamblandu-se de a supra nuoriloru sboratori, cautandu josu la mine cu blandétia... Perulu aurú lu-fluturá fantasticu ventulu rece... Privirea-i farmecatória me incaldiea... Simtieam o fericire cere-sca! — — — dar ah, figur'a necunoscuta se iviá langa ea si de odata se intunecá tóte in giurulu meu...

Me aflai pe pamentu si plangeam amaru, idalulu pierdutu!...

Fatalitatea m'a adusu aici... Presimtiulu bunu din adi séra nu m'a insielatu... Ilusiunile mele erau nimicite... si viéti'a — realitatea — ce-mi promitea?!

Nimicu — !

Visurile sborara repede, fantasí'a-mi si-a denegatu serviciulu seu — — ; din tóte nu mi-a remasu alta suvenire, decâtu unu nume: Aurelia; o enigma esplicabila.

Din cugetele torturatórie m'a trezitu amicul meu, dandu-mi de scire, câ e timpulu de mersu...

Luandu-me de bratiu m'a condusu in salonu. Aici erá o miscare generala. Toti se pregateau de mersu...

Am cautatu multu cu privirea pe frumós'a mea necunoscuta; ea nu erá in salonu, s'a fostu dusu deja...

— Cunosci, frate, pe Aurelia? — intrebai apoi de amicul meu.

— Da, — respunde elu rece; mai bine nu o asiu cunósce!...

— Pentru ce?...

— O iubescu cu pasiune, — continuà amicul meu; si ea si bate-jocu de amorulu meu!...

— Tu ai fostu cu ea in chili'a laterala in ferésta? — lu-intrebai instinctaminte.

— Eu, — perfid'a... Acést'a mi-a fostu cea din urma intelnire, — dîse elu cu dispretiu.

La aceste cuvinte am tresaritu. Am statu

uimitu in locu ca o statua de marmore, nesim-
títória...

Candu mi-am revenitu in ori, eram sin-
guru in salonu. In giurulu meu érá o linisee
profunda, ... demaneti'a mi-a recoritu fruntea
asudata.

Mergêndu catra casa, cele petrecute mi-se
reflectá in memoria ca unu visu — — — —

Primele raze a sórelui auríu m'au aflatu
demanétia la mésa... Imbracatu, in ochi fara
somnu... in sinu fara simtîre siedeam la mésa;
mi-plangeam ilusiunile perdute... visulu dis-
parutu — — — !

Inaintea mea érá diuariulu meu deschisu,
udatu de lacrimi ferbinti...

In timpu de trei óre nu am fostu capabilu
a scríe numai aceste trei cuvinte:

„O chiamá Aurelia!“

Alesandru Onaciu.

Odinióra si acum.

(Din germana.)

Duce-m'asiu acolo éra, unde fericitu eram,
Si junéti'a si-a ei visuri de placere le gustam :
Astu-felu dorulu me cuprinse catra tiér'a ce-am iu-
bitu,

In sperantia, câ acolo fericirea-mi n'a peritu.

Ceriulu dorulu mi-lu protege si in tiéra-mi ér venîi,
Dar nu aflu mangaiarea, ce avui, candu o parasîi ;
Cum amicii se saluta, astu-felu loculu salutu eu,
Dar lipsindu cei, ce iubisem, sum cuprinsu de do-
rulu greu.

Inca duce-acea carare prin stufisiulu celu umbrosu,
Dar ea nu-mi aduce mam'a, sér'a candu me 'ntorcu
doiosu ;

Si tu ríu, cu-a tale siópte curgi p'aceste stance
linu ;

Ins'amicu-mi nu mai este, si... murmuru-ti-e sus-
pinu !...

Unde e acel'a arboru cu alu paseriloru choru ? ...
Unde-su florile, ce An'a-mi aducea plina de doru ?
Bun'a féta, flori si paseri, tóte, tóte-au disparutu,
Si cu ele-a mea junétia cu-o suflare s'a perdutu.

A. Radu.

Regin'a floriloru.

(Fine.)

Apoi despre miraculos'a rosa de la Seri-
chone cine n'a audítu? Povestea enarra, câ ro-
sele jerichone ar' fi resaritu pre calea, pre care
a caletoritu vergur'a Maria cu Isusu prin de-
siertulu sinaiticu si câ aceste rose au insusîrea,
si dupa sute de ani a si-susticné fragede florile
in apa. Sciinti'a inse a esplicatu povestea ast-
felu, câ renumit'a rosa, neci rosa este, neci in
Jerichone cresce, ci se chiama „anastatica“ séu
flóre ce reinvia, câ se tiene de famili'a lilicuo-
seloru si câ se afla in Arabi'a petreica, in sie-
surile nesipose ale Palestinei sudice, ba chiaru
si intre fossilie in padurea petrificata de la
Cairo (in Afric'a.). Acésta planta radecinala
elastica, intru adeveru, atesta potere admira-
biia de reinflorire, ce s'a probatu si la vre-o
700 esemplarie; reinflorirea inse nu se intempla,
pre cum pretiude naratiunea, numai in noptea
santa, ci si in ori si care altu timpu. Cununele
de metanie, rogatiuni, cari le porta calugari-
tiele, calugarii si piele muieri betrane inca
totu numai in cultulu rosei si-au originea.

Festivitãtile de rose, tienute mai cu séma
in apusu, sunt demne de atentiune. Inca in an.
530. (d. Chr.) s'a fondatu la Salency o ser-
batoria, la care in fia-care anu, fét'a cea mai
pia si mai de virtute fu onorata cu o cununa
de rose si zestre insemnata. (Dieu, neci asta-di
n'ar' stricá acésta serbatóre.)

In evulu mediu in Veneti'a in orasiulu
Treviso inca érá festivitãte mandra de rose ; in
mediloculu orasiului redicau unu castelu ; inta-
raturile, murii acelui-a erau balone intregde de
negotiuri de lana, metasa etc. Castelulu lu-ape-
rau vergurele cele mai frumóse si mai alese ale
orasiului si lu-atacau junii cei mai nobili.
Bombardarea se intemplá cu cunune de flori,
mai cu séma inse cu rose. Imperatorele Barba-
rosa afirmá, câ acésta festivitãte e cea mai de-
lectatória, din câte conóce.

Ros'a, ca simbolu de multa insemnatate,
figurá in numeróse embleme ale timpuriloru
trecute. Resbelele sangeróse, cari le portau né-
mulu Yorcú si Lancaster pentru a ajunge la
tronulu Angliei, se numiau resbelele rosei albe
si a celei rosie, pentru câ cas'a Yorcú, in em-
blem'a sa, avea rosa alba si cas'a Lancaster,
rosa rosia. Ba chiar si in privintia culinaria si
medicinaria e ros'a de insemnatate.

La prandiurile Greciloru, diferitele „bu-
dinguri“ de rose, joca rola principala ; éra in
evulu mediu, multe mancãri se pregateau cu

vinu si apa de rose. Asemene in vremile anterioré ros'a formá o ingredientia principala a deosebiteloru medicine, si pentru aceea si erá foréte cultivata, ca planta de folosu, in gradinele claustruloru.

Intre cultivatorii rosei, ca planta infrumsetiatória, Franci'a ocupa rangulu primu. Renumit'a colectiune de rose, din gradin'a „Lussemburg“, aretà, câtu se interesau chiar si capetele încoronate ale Franciei pentru crescerea acestei plante; in aceea gradina se cultivau la 2000 deosebite soiuri de rose; dorere, câ nici acésta innocentá gradina nu scapà de furi'a „comunei“ párisiene. Eugeni'a, soc'ia lui Ludovicu Napoleonu, inca avea mare placere pentru rose. Principele de Wales (Angli'a) sciindu acést'a, in semnu de multiamita, pentru ospitalitatea de care s'a bucuratu in an. 1869 la curtea ei, atunci imperiala, i-a tramisu o corfa de auru ampluta cu rosele cele mai mandre, — incependu de la ros'a négra din Olandi'a, pana la ros'a alba de Yorcu, si peste rose erá prese-rata róa de diamanturi.

Cea mai mare tulpina cuoscuta de rosa e tulpin'a de rose albe din gradin'a marinariloru de la Toulon. — Trunchiulu in partea sa de diosu are diametru de trei urme si crengelile tulpinei acoperu unu muru de 18 urme innaltíme si 75 urme latíme; tulpin'a, candu si candu, are peste 50,000 flori (rose) de odata.

Aparinti'a placuta a rosei inse o intrece parfumulu ei minunatu, care ca oleu de rosa prin comerciul este latítu peste pamentulu intregu. In tierile resaritene, campuri intregi in estensiune de mai multe miluri, sunt sedite cu tulpine de rose, spre a caroru scútire apoi sîrbesce câte o padure de castani séu de alti arbori.

In fia-care demanétia, rosele, din prospectu, se rumpu de pe tulpina, le scutura in besíce séu vase de pamentu, vérsa de dóue ori apa pe ele si le tienu astu-felu 24 óre, fara se intre aeru la ele ca sê se destileze.

Dupa aceea ap'a o scura in vase mai mari deschise, in cari, éra dupa 24 óre, forméza de a supra o pelitia subtíre, care o culegu frumosielu. 500 pundi de rose sunt de lipsa pentru unu pundu de oleu de rose.

Orasiele Gazepur si Casmiru (Asi'a) ni dau oleulu celu mai pretiosu, din care inse la noi nu ajunge nici unu stropu.

Oleulu de rose vine la Europ'a numai falsificatu cu alte oleuri fine.

Cu totu dreptulu deci poetii toturoru tim-

puriloru au celebratu ros'a, ca conceptulu a tóta frumseti'a.

Asié poetii arabi, persi, siri si turci; ba chiar si intieptulu chinesisu Confutsee (an. 552 a. Chr.).

Ionu Valeriu Barcianu.

Doine si hore populare.

— Din giurulu Mediasului in Transilvani'a. —

I.

De-ai fi, bade, cum sê fii,
Tu la mórtea mea sê víi,
Si sê stai langa mormentu,
Pana m'oru bagá 'n pamentu;
La mormentu langa picíore,
Punc-o flóre de cicóre;
La capulu mormentului,
Trandafirulu campului, —
Ca sê scía lumea mare,
C'am moritu de suspinare,
De oftatulu dorului,
De dorulu baditiului.

II.

Mi-a tramisu baditi'a doru,
Pe-o frundia din víi'a loru;
Pe-o frundiutia din celu plop, —
Câ nu are elu norocu;
Si pe-o frundia din cea vía,
Câ-i lipsesce o socía.
Io i-am tramisu doru de-a casa,
Pe-o frundia din víia-alésa;
Pe-o frundiutia dintr'unu plop,
Sê-i spuna câ-su cu norocu;
Pe-o frundiutia dintr'unu fagu,
Sê-i totu spuna, câ mi-i dragu.

III.

In mijloculu codrului
Canta puiulu cucúlui;
Asié canta de frumosu,
Câtu si frundi'a cade josu;
Asié canta de cu giale,
De cade frundi'a pe cale.
De-asíu sci cantá ca si cuculu,
Nu m'asiu mai munci cu lucrulu,
Asíu sarí din fagu in fagu,
Si-asíu cantá mandrei cu dragu.

Culese de

Valeria Bianu.

Elu trebuie sê se însóre!

— Novela de Maria Schwarz. —

(Fine.)

Dta esti crudela. Inca si atunci glumesci, candu eu vorbescu cu cea mai mare seriozitate. Ah! miss Eva! Eu te iubescu din profunditatea animei mele!

— Sir, de câte-ori ai mai dîsu acést'a si altora?

— Déca o am facutu acést'a atunci eu am mințitu; dta esti cea d'antâia pre care te iubescu mai multu si decâtu pre mine insu-mi, pentru care — déca ar' fi trebuintia, — bucurosu mi-asiu sacrificá vié-ti'a, si mi-asiu pune la picióre-ti libertatea! Dta mi rapisi odihn'a.

— Dara dta la câte li-ai rapitu déjà odihn'a? Recugota, cu câte animi te-ai batjocorit pana acuma? numai din petrecere si pentru gloria de a póte audí de pre buzele femeiei pre care o iubiai dta, cuvintele: „eu o iubescu!“ Te-ai jocat sburdalnicu cu odihn'a acelora, cari ti-au datu credientu; si dupa ce ai forțiatu dechiaratiunea de amoru, ai caltoritu mai departe, nepasandu-ti nimicu de odihn'a acelora pre cari dta i-ai folositu in modu nerusínatu spre departarea uritului dtale. . . Ce poti acceptá dara dta altceva, decâtu sê se scobóre odata pedéps'a a supra dtale si sê iubesci fara sê fú iubit.

— Ai dreptu, miso Eva; mi-am meritatu sórtea asta, dara. . .

— Destulu, nu continuá mai departe; sê ne intorcemu indereptu pre vaporu, sum fórte ostenita.

— In momentul acesta se audí unu tîpetu ascuțitu, si cine-va cadiu in apa.

— Ddieule! Ajutoriu, ajutoriu! Unu copilu a cadiutu in apa! — strigá unu tonu femeiescu.

Milnes in unu momentu sosi la tiermuri, in celalaltu-si aruncá diosu paltonulu si sari in apa. Eva inca grabí acolo, dara se oprí pre tiermuri, ca si o statua de marmura, palida ca mórtea inadusîndu-si respi-riulu.

Trecura câte-va mominte pline de turture, pana candu cei de pe tiermure aruncara anglesului gata de sacrificiu o tunia, care acuma tienendu cu o mana copilulu, cu cealalta apucá funi'a. Cu ajutoriulu matelotiloru si a ómeniloru adunati pre tiermuri indata fura scapatu. Ev'a cându lu-vediu nevatematulu standu pre tiermi, grabí catra densulu, i apucá man'a si i sioptí,

— Multiamita, multiamita, mr. Milnes; dta esti unu adevratu gentilu-omu.

— Care nu este demnu de a fi iubit, — respunse Milnes cu surisu tristu.

— Dara care e demnu de vestminte uscate, — dîse Eva cu voiociune.

Peste pucinu timpu aflâmu pe Milnes schimbatu, langa Ev'a vorbindu despre lucruri indiferente. Conversatiunea lor nu erá asié de comica si placuta, ca si mai nainte.

In ochii altmintrea schinteiatori a lui Milnes se resfrangea espressionea caracteristica a durerii si de pe buzele Evei lipsea surisulu usiuratecu. Obiectulu conversatiunii fu fórte seriosu, se invirtea pe langa dispusetiunile admirabile ale sortii.

Inse Eva nu se tienea de fiintiele acele, cari lasa a se devinge prin ceva cugetu séu simtiementu morosu, si inca mai vërtoșu atunci candu vede pe altii suferindu pentru acést'a. In timpu de o óra ea reesi a delaturá de a supra sa negur'a morositâtii si cu tactic'a fina a femeiloru trecu conversatiunea de la contemplatiunile filosofice pe terenulu poesiei.

Partea restanta a calei trecu asié de placutu, — precum se incepuse, de-si ochii lui Milnes din timpu in timpu se ficsau a supra Evei cu neodihna dorerósa caracteristica.

In urma sosira in Stockholmu. Candu desbarcă vaporulu Milnes oftá dîcêndu:

— Asié dara e capetu visului meu fericitu.

— Realitatea éra-si ne primesce in bratiele sale. . .

— Eva, — sioptí Milnes, — sê parasescu eu nai'a acést'a fara de tóta speranti'a?

— Cine-ti denéga acésta sperantia?

— Domni'a ta.

Dupa acést'a conduse pe Eva la tiermuri.

— Permite-mi sê te insotiescu pana la locuinti'a dtale?

— Am contactu la curtuosi'a dtale.

Eva inaintá pe langa Milnes pe Ridderholm in susu spre podu.

— Scíi miss Eva, de ce-mi pare reu in momentulu acest'a?

— Că m'ai urmatu in trei luni.

— Ba; ci că nu am remasu in fundulu apei. In unu momentu me cuprinse cugetulu de a murí inaintea ochiloru dtale.

— Atunci nu ai fi moritu singuru; eu asiu fi saritu dupa dta.

— Eva! — striga Milnes oprindu-se.

— Sir, amu sositu la pórtá.

— Cum sê-ti esplicu acésta dechiaratiune? — intrebá Milnes cu unu versu agítatu.

— Nu-i atribuí nici o insemnetate. Suntemu in Stockholmu, si astu-feliu éra-si ni se incepe inimiciti'a.

— Eu nici odata nu am fostu inamiculu dtale.

— Inse déca dta ti-ai propusu a me devinge, ai facutu neincungiuratu necesaria lupt'a; éra lupta nu póte fi decâtu intre inimici.

— Dta ratacesci, miss Eva; eu numai atât'a am dîsu, că nu me voi odihní cu repetírea amorului meu, pana candu dta. . .

— Si eu nu voi díce nici odata acelea cuvinte altuia, decâtu. . .

— Cui?

— Barbatului meu. Se viezu fericitu, Sir!

— Eva facú unu complimentu si intrá in locuinti'a sa.

In sér'a dílei urmatórie, Gunnar indata ce sosi in Stockholmu merse de a dreptulu la vér'a sa, — pe care o aflá in sal'a cea mica in societatea lui mr. Milnes.

Eva indata ce si-observá pe verulu seu, — strigá:

— Ti-ai perdutu remasiagulu; trebuie sê-mi ffi

vornicelu la cununi'a mea. Eca ti-recomendu pe flitriuulu meu barbatu.

Cu cuvintele aceste aretã pe Milnes.

— Sê fia cu potintia, mr. Milnes, dta te casatoresci?

— Da, Sir, a fostu conservatu unei femei Svediane sê preceleze inaintea mea, avendu concentrate intru sine tôte acele insusiri frumose si bune, cari facu pe femeia demna de a fi adorata. Nu e mirare dara, deca omulu devine necredintiosu principiului seu, candu prin acest'a poto ajunge in paradisu.

— Multa fericire, sir! — respunse Gunnar de diumetate cu surisu si de diumetate cu mania. Dara

dta se pare ca uti, ca eu romanu afara din paradisulu acest'a, si inca dupa ce, ceea ce a fostu destulu de mare nebunia de la mine, am caletoritu trei luni dupa dvostre, nutrindu singuru acea sperantia, ca nesacrificandu dta vieti'a holteiessa, mi-vei concede mie paradisulu.

— Gunnar, lu-intrerpuse ridiendu Eva, dar nu ti-am spus ca: „elu trebuie sê se insore!“ Tu ai vedutu, ca eu mi-am urmatu ruin'a mea, candu am vorbitu astu-feliu. Nu, amicu meu, eu mi-am urmatu numai anim'a mea, care iubiã pe anglesulu contrariu alu casatoriei. Victori'a e a amorului, acest'a ti-o insamna bine!

N. F. Negrutiu.

S A L O N U :

CE E NOU?

** (Adunarea de la Timisior'a) a Societãtii pentru fondu de teatru romanu, care — conformu decisiunii comitetului instruitu acolo pentru arangiarea adunãrii — se va tiené la 11 noevre c. n., numai din acea cauza nu s'a potutu publicã pan'acuma oficiosu, ca-ci majoritatea membriloru comitetului centralu erã absentã din Pesta. Aflãmu, ca comitetulu arangiatoriu a facutu tôte necesarie, ca acestã adunare sê reesa cãtu mai splendidu. In cãtu privesce partea ei socialã, avemu sê amintimu aice, ca in sér'a prima a adunãrii se va tiené unu concertu, ér in a dou'a se va dá unu balu, — ambele in folosulu teatralu.

** (Societatea academica romana.) Domnii dr. Obedenariu, Ionu Ionescu, Stefanescu, au primitu alegerea loru de membrii corespundinti. — Societatea in una din siedintiele sale a decisu a se dá câte unu esemplariu gratis tuturoru gimnaselor romanesci. Dlu dr. Anastasie Fetu, noulu membru alu societãtii academice, a oferitu Academiei 10,000 de franci, pentru crearea unei charte naturale a Romaniei, cuprinzindu tôte elemintele avutfei nostre geologice si botanice.

** (Diet'a Ungariei) a incheiatu desbaterile sale a supra proiectelor de adresa, ca respunsu la cuventulu de tron. Dintre cele cinci proiecte se primí alu partitei guvernului, cu o majoritate de 84 de voturi. Dintre cei 20 de deputati romani, cãti se afla in diet'a Ungariei, au votatu pentru adres'a guvernamentalã 5 insi, si a nume: Mihaiu Besanu, Alesandru Buda, Ioanu Gozmanu, Georgiu Ioanovicu, si Petru Nemes; in contra acestei adrese votara 4 insi: Demetriu Bonciu, Parteniu Cosma, Antoniu Mocioni si Alesandru Romanu, era 11 insi absentara, si a nume: Vincentiu Bogdanu, Sigismundu Borlea, Ladislau Buteanu, Iosifu Hodosiu, Basiliu Jurca, Petru Mihali, Alesandru Mocioni, Georgiu Popu, Juliu Petricu, Alessiu Popescu si Mircea Stanescu. — La desbaterea specialã, deputatulu Parteniu Cosma facu unu amendamentu, subscrisu si de Demetriu Bonciu, Antoniu Mocioni si Alesandru Romanu, prin care se accentuã revisiunea legii pentru natiunalitãti si acelei de uniunea Transilvaniei cu Ungari'a; in favorulu amenda-

mentului vorbi si Demetriu Bonciu, — totu-si acel'a cãdiu. — Diet'a nu va tiené siedintie pana la 4 noevre.

** („Societatea Georgiu Lazaru“) a invetiatoriloru din tier'a Oltului va tiené a trei'a adunare generalã a sa in 13, 14 si 15 octomvre c. v. la Fagarasiu; candu se voru tiené d'odata si conferintiele invetiatoresci din ambele protopresbiteriate ale tierii Oltului. Comitetul sectiunii centrale alu acestei reuniuni a facutu dispositiuni a se dá gratis cvartire si viptu tuturoru invetiatoriloru cari voru participã la adunare.

⊙ (Maj. Sa Regi'a) a datu 200 fl. din cass'a sa privata pentru redicarea bisericei gr. or. din Deva.

⊙ (Dlu Leontiu Leonteanu) protopopu gr. c. fu numitu canonicu la capitulu metropolitanu din Blasiu.

** (O nouã reuniune de invetiatori) s'a infiintatu de curendu de catra invetiatorii romani adunati estu-anu la cursulu suplementariu de siese septemani in Clusiu. Reuniunea acest'a de ocam-data se estinde numai pe teritoriulu comitatelor Clusiuului si Dobocci. Numerulu membriloru e 90.

** (Unu schimb forte avantajos.) Unu proprietariu din apropiarea Timisioarei avea doi cai si doi boi, cari inse — dupa parerea lui — nu erau vrednici de fênu ce-lu mancau. Neavendu dinsulu timpu a-i duce la tãrgulu din Timisior'a, incredintiã caii unui cunoscutu alu seu, era boii — altuia, rogandu-i séu a-i vinde, séu a-i in schimbã cu altii. Proprietariulu nu peste multu primí doue epistole de la impoternicitii sei; unulu i scriea, ca nu potã vinde caii, dar i in schimbã cu doi boi frumosi, mai platindu pe de-a supra 80 fl., — ér celalaltu lu-insciintiã, ca a in schimbãtu boii cu doi cai pomposi, mai platindu 50 fl. Dar ce mare fu mirarea proprietariului, candu in caii si boii manati la elu a casa, recunoscu pe ai soi de mai nainte!

** (Mari'a Sa, care a caletoritu ca — porcu.) — La una din statiunile calei ferate din Ungari'a se presintã unu domnu cunoscutu pe acolo, si pe care toti lu-intitulau „Magnificentia Sa.“ Acestu domnu voi sê plece cu trenulu celu mai de aprópe, din intemplanse inse intardiã, si trenulu plecã fara elu. Atunce elu

se rogă de siefulu stăniunii sê-i permita a pot' ocupă locu pe trenulu de povara, ce avea sê plece peste unu patrariu de ôra. Siefulu, cunoscându-lu si in persôna, i implinî cererea. Dar ca dinsulu sê nu in sielele societa-tea, i facu o carte de transportare despre unu porcu. Magnificentia sa platî bucurosu, si plecă cu trenulu. La un'a din stăniunile mai de aprôpe apoi elu se coborî neobservatu de nime, si nu se mai suî pe trenu. Candu apoi trenulu sosi la acea stăniune, la care sună cartea de transportare, si fulu de acolo reclamă de la conductoru unu porcu, conformu avisului primitu. Se escă o confusiune mare, că-ci nimene nu sciea de acestu porcu. In urma apoi telegrafara la stăniunea, de unde s'a espedatu porculu, si astu-felu s'a descoperitu, că porculu a fostu — magnificentia sa.

** (Somnu lungu.) Soci'a unui calciunariu din Timisiôra de trei septemani totu dôrme, mediculu inse speréza, că ea in urma totu-si se va desceptă.

‡ (O hotia dibacc.) Diuariulu „Patria“ de la Bucuresci scrie urmatôri'a istoriôra: O dama din lumea mare se coborî dilele trecute dintr'unu elegantu ecuipagiu, la us'a unui mare magazinu dupa calea Mogosiôiei. Incepu a alege sialurile cele mai scumpe, si mai multe bucăti de materiele cele mai frumôse, apoi trecu la comptuariu. Neavendu la dins'a toti banii necesari, spre a platî totu ce cumperase, se rogă a fi insocita de unu amploiatu din magazinu, caruia i va platî sum'a cuprinsa in factura. Amploiatulu se puse in trasura, si estu introdusu de dôm'n'a intr'o casa de unu frumosu aspectu. Gasî acolo unu omu cu o figura onorabila si pe care amploiatulu magazinului lu-luă dreptu intendentulu dôm'nei; cu atâtu mai multu, că acêsta dise acestui domnu aretandu-i pe junele ce o insocise: — Insarcinéza-te cu acêsta tréba; sum si-gura de resultatu. Apoi se facu nevediuata. Remasu singuru cu acêsta persôna, care lu-cercetéza din capu pana la piciore, amploiatulu magazinului perde rabdarea. — Domnule! dise elu — binevoesce sê-mi platesci. — Ce sê-ti platescu? — Cum sialurile si stofele a caroru factura ti s'a incredintiatu. — Liniscestete, amiculu meu, respundu eu. . . de vindecarea dumatiale . . . déra nu te tulburá. Cas'a erá a doctorului S. . . . medicu alu nebuniloru de la Marcuria. Charti'a ce dôm'n'a la intrarea ei o substituise facturoi, cuprindea, că pentru respectulu familiei sale si-ascundea numele, si că incredintia meritosului doctoru pre fratele seu celu mai micu, a carui nebonia consista in a se crede amploiatu la unu negutiatoru, si pentru care cerea ne incetatu precieulu unoru cumperári neplatite. Furi'a ce aréta amploiatulu in acestu momentu induoi couvictiunea doctorului care voi a-lu duce in camer'a cu duse. Cu tôte aceste vre sê intrebuintieze inca veri unu mijlocu de blândetie, si fiindu că nebunulu cerea in gura mare, ca sê se aduca stapenulu cutáru-mi magazinu de noutăti, tramite dupe dinsulu, ca sê-i satisfacă acêsta fantasie. Stapenulu sosesce, si totulu se explica. Toti au fostu mistificati de acêsta dibacc hotia, căci dôm'n'a luandu cu sine preciosele stofe esî printr'o camera deosebita, se puse in trasura, unde dupa cercetările facute nu se potu gasi nici pana astadi.

Literatura si arte.

** (Federatiunea) de acuma inainte va esî numai de dôue ori pe septemana, reducându-se si pre-

tiulu prenumeratiunii la 2 fl. pe unu patrariu de anu. — Caus'a acestei schimbări e lips'a prenumerantiloru.

** (Teatrulu celu mare din Bucuresci) s'a deschisu pentru vitôri'a stagiune, la 24 septemvre c. v., cu pies'a : „Casatoriele fara cununia“, comedia-drama in 4 acte, de Edouardu Pailleron, tradusa din limb'a francesă. — La 28 sept. se represintă pentru prima-ôra : „Soldatul si favorit'a“, drama in 6 acte, de Paul Meurice, tradusa de M. Pascaly.

** (Unu opu alu lui Bolintineanu) remasu in manuscrupu, istori'a lui Mateiu — Basarabu, se afla depusu la administratiunea „Trompetei Carpatiloru“ in Bucuresci. Pentru tiparirea lui s'a deschisu o lista de prenumeratiune. Venitulu curatu se va intrebuintia pentru aredicarea unui monumentu ilustrului poetu.

** (Dlu Bazelly in Craiova) a scosu la lumina oper'a dedicata : „Studii metodico-practice a supra limbei francesă“, pentru usulu junimei studiôse de ambele sece.

** (Dlu M. Michaescu) a publicatu la Bucuresci : „Elemente de geografia, fisica si politica“, editiunea a trei'a, in conformitate cu ultimelc modificatiuni politice, atâtu din statele Europei, câtu si din celelalte continente.

** (Teatru romanescu la Sibiu.) Dlu I. D. Ionescu, artistu comicu romanu din Galati, dimpreuna cu soci'a dsale, — si dlu Martinu Georgescu au datu la Sibiu in septeman'a trecuta dôue representatiuni teatrale.

Din strainetate.

** (Nefericit'a ex-imperatésa Siarlota) in privinti'a fisica se afla in o stare mai buna decâtu ori candu, — dar in respectulu spiritualu nici decâtu nu s'a imbunatatitu positiunea-i. Nebuni'a ei se prefacu in o stare de pruncia, inse lipsita de ori ce portare violenta. Ea s'a retrasu in dôue chilte ale castelului din Tervuerin, conduce in sa-si mic'a sa economia, si afara de mediculu H. nu pré convorséza bucurosu cu nimene. Ea refusa ori ce serviciu, manca singura, standu in piciore, si aducându-si in sa si mancările din odai'a laterala. Mai multu timpu petrece cu componerea desepieloru pentru Napoleonu, pe care si acuma lu-crede imperatu. Apoi vorbesce cu spiritele, cari — dupa afirmatiunea ei — se afla in etagiulu de a supra alu castelului. Totu-de-un'a si-face toalete elegante, — si imbraca cu ele nesce papusie, cu cari imitéza ceremoniele primiriloru de la curte. Ea nici odata nu imbraca acele toalete. Nu de multu si-a taiatu perulu lungu si desu, si a decoratu cu acel'a o papusia. Câte-odata se preambla prin parcu, inse atâtu de iute, încātu cei ce mergu cu dins'a abié potu s'o urmarésca.

** (Duelu americanu.) E cunoscutu, că America e patri'a extremitătiloru. Acolo s'a intemplatu de curendu si unu duelu mai escentricu decâtu multe estravagantie ale locuitoriloru din acea parte a lumii. Doi musicanti se cercetara, si resultatulu certei loru fu unu duelu. Inse ei nu se provocara la arme, ci la — fortepianu. Amendoi se asiedara dara la fortepianu, si incepura a esecută diverse opere, far' a intrerumpe in decursu de 48 de ôre, fara de a se scolă,

si fara de a bé séu mancă ceva. De óra-ce nu li fu permis a esecutá piese de dantiu, unulu a cantatu „misere“ din „Troubadour“ de 581 de ori, candu inse incepú a jocá si a 580-óra, elu lesînà, cadiú la pamentu si morí. Rivalulu seu triumfatoriu o patí si elu, cá-ci acestu duelu infricosiatu intr'atát'a i slabi poterrile, încátu i se ivira simptómele nebuniei, si dinsulu fu transportatu in ospiciu.

* * * (*O fêta miraculoáa.*) Din Raschkow se scríe unei foi germane, cá in Karmin (districtulu Krotochin) de curendu s'a asiediatu o familia din Posen, constatória din patru membrii. Unu membru alu familiei, o fêta de 14 ani a respanditu vestea, cá dins'a e facetória de minuni, si morbosii dimpreuna cu cei ce voiau a aflá de la dinsulu secretulu vítoríului, incepura a perogríná la ea din tóte partile. Acésta fêta, pe care poporulu o supranumí „Pan doctor“, a si facutu apoi multe minuni. — Dintre aceste inse dóue sunt, cari facura mai multu sensatiune in partile acele, — a nume dóue procese de divortiu.

* * * (*Viéti'a eremitului de la Caprera*) e in cea mai buna stare. Garibaldi se bucura de cea mai buna sanetate, si aréta cu 20 de ani mai tineru, decátu ce este. Elu se ocupa de economí'a de campu; nu neglige inse a urmari cu atentiune tóte miscárilé politice si sociale. Ur'a lui in contra preotímei italiáne nici acum a scadiutu.

* * * (*Bar. Nathanielu Rothschild,*) capulu familiei renumite, arángéza pentru tipariu memoriéle familiei Rothschild, in care se va descrié istori'a acestei renumite case de negutiatoría, de la 1806 pana la caderea lui Napoleonu III. In acésta carte se voru cuprinde multe scrisori inedite ale lui Napoleonu I, si ale altoru celebritáti istorice. De siguru are sé fia o carte interesanta.

× (*O fêta reinviata.*) Din Loviczy (Polonia rusésca) se comunica urmatóri'a intemplare: La 14 a curentei morí acolo o fêta tinera, fiic'a unoru cetatieni. Se facú dupa obicei cunoscuta diu'a si ór'a candu avea sé fia inmormentarea. La ór'a hotarita s'adunara in biserica rudele si cunoscutéle fetei. Ceremoni'a érá pe sfirsítu si preotulu incepú deja cu vecínica poménire, candu de odata se audí ceva miscandu-se inlauntrulu sicriului, si defunct'a deschidiendu-si ochii se scolá incetu. Toti cei ce erau presenti, fórté surprinsi, se gramadiru spre usia si fugira, numai parintii se mentinura si dusera pe reinviata a casa. Starea bietei fete care, desceptandu-se se gasca intr'o positiune asié de oribila, este plina de ingrigire, totu si tóta speranti'a nu este inca perduta, de a o scapá.

‡ (*Din Atena se anuncia,*) cá pe insul'a „Paras“ se intemplá sunt câte-va díle urmatoriulu tristu accidentu: Dóue june fete, cari fura abandonate de catra amanti loru, hotarira de a dá sfirsítu vietii loru desonorate. Pentru acestu finitu ele se legara impreuna de bratie si se aruncara nóptea in mare, unde cadavrele loru fura gasite a dóu'a-dí. Prin o scrisóre, ce lasa un'a din ele, — ambele declarara motivulu decisiunii loru ingrozitórie cerendu totu-odata iertatiune la parinti.

△ (*Unu gentilomu*) a nume Niedlham plecase sé se scalde in riulu Lee, luandu si canele cu sine. — Dupa ce se desbraca, confiá hainele canelui, cu ordine d'a fi cu atentiune. Canele se conformá fórté esactu acestui ordine, cá-ci, pe candu d. Niedlham dupa ce se scaldase, voi sé-si ié hainele ca sé se imbrace, ca-

nele nu-si mai cunoscu stapanulu, fiindu cá érá golu. D. Niedlham se întórse atunci in apa si se încercá, prin chiamári repetíte, sé imblandésca canele. Dupa multe fluieraturi, reesi sé-lu departeze de obiectulu veghiárii sale; dar canele abíe parasise hainele stapanului seu, si nesce individi, cari fusesera marturi la acésta scena, se rapedíra la pachetu si se grabira a-lu luá. Dlu Niedham nu poté urmari pe toti si fu nevoitu sé remana in apa si s'ascepte ca intemplarea sélu scótiá din acésta situatiune incurcata.

= (*O incercare nesuccesa.*) In cerculu guvernamentale Minschu din Russi'a s'a latítu inainte de acésta cu dóue septemane scirea ingrodítoria, cá tiarulu ar fi demandatu deportarea feteloru din aceea regiune pe Marea-Négra, si acésta din cauza, cá si-a marítatu fét'a dupa unu principe strainu; éra acest'a este domnitoriu in America (!) intr'o tíera din midiloculu Marii-Negre (!), unde locuiescu numai mauri (ómeni negri.) Inse tiarulu si soci'a lui nu voiescu ca fét'a loru sé locuiesca numai intre negri, pentru aceea a demandatu, ca tóte fetele tieraniloru din guvernamentulu Minschi sé se transporte acolo, ca asié ómónii acei negri sé aiba urmatori albi. Rospandindu-se scirea acést'a prin tienutulu intregu, o frica panica a cuprinsu tóte piepturile tinere. Multe fete voiau a-si pune capetu vietiei; parintii multora au promis a depune sume mari, numai sé-si rescumpere fetele. — Mantuitori se si oferira numai decátu in persónele a trei ómeni evlaviosi, cari promisera, cá voru midiloci rescumperarea feteloru mai avute pentru o sum'a anumita de bani, si incepura numai decátu a incassá la bani. Faim'a acést'a o au latítu acesti trei ómeni, cu scopu ca sé póta insielá pe tierani, — inse fure prinsu inainte de ce aru fi spesatu banii incassati de la tierani.

× (*Incercare de amoru.*) O tinera si frumósa actritia din Paris, Mad. B. se duse la bai'a de pe insul'a Saint-Lomis, candu in drumu fu oprita de catra unu barbatu, cam in vêrsta, care i facú o declaratiune ardenta. — „Lasati-me in pace“, respunse tiner'a. — Dara in vanu, betranulu nu ascultá. In fine ajunsera la cheiulu ce conduce la palatulu municipalu, si acolo veniae junei dame o minunata ideia. — Domnulu meu, spuneti, cá me iubiti si dreptu proba pentru acést'a sunteti in stare de a comite ori-ce nebunía, éta Seina, aruncati-ve in apa, si atunci oiú crede in amorulu dvóstre!“ — Betranulu parea cá hesita pentru momentu, dara candu se suira pe podulu „Arcole“ elu apucá pe actritia si o aruncá peste podu in apa, dupa care sari si elu, fara ca cine-va sé fi avutu timpu de a-i impedecá. — Diece minute apoi ambele corpuri inotau spre malu; din care unulu érá unu cadavru pe candu celalaltu respirá inca. — Betranulu érá mortu. — Cátu pentru dr'a B. ea scapá numai cu singur'a emotiune.

× (*Secretulu unui betranu.*) Unu episcopu italianu se luptá in contra dificultátiloru celoru mai mari, fara a manifestá cea mai mica nerabdare, si fara sé esprime cea mai mica plangere. — Care este secretulu dtale, de a fi asié de liniscitu in midiloculu atátoru suferintie, — lu-intrebá unulu din intimii sei amici. — Dumnedieulu meu! secretulu meu este fórté simplu, — i respunse betranulu, — sciu a face o buna intrebuintiare cu ochii mei; éta totu. — Si cum acést'a, — replicá amiculu seu, — esplicati-ve. — Cu placere, — respunse episcopulu. Radicu mai an'áiú ochii,

privescu ceriulu si mi-aducu a minte, câ aici este locuinti'a unde trebuie a tinde tôte poterile mele. I lasu dupa aceea spre pamentu, si eugetu la miculu locu ce voiu ocupá intr'insulu intr'o dí. Apoi privescu lumea, zarescu intr'ins'a unu numeru infinitu de persóne, multu mai nenorocite de câtu mine. — Intielegu atunci care e finea vietiei, in ce consta adeverat'a fericire, si câtu me voiu caí déca voiu murmurá séu plange.

= (*Unu doctoru din New-York*) atrage atentiunea congresului, câ nu este unu midilocu mai bunu pentru intinderea bóleloru contagióse, de câtu circuliunea a multoru bani de chartie murdarie. Pentru acestu finitu elu recomanda unu proiectu, prin care bancele natiunale sê fia silite d'a incassá notele loru rupte si infectate cu materia de bóla contagiósa, si a le preschimbá cu altele nóue. Asemenea este necesariu, ca banii de chartie, ce se gasescu la o persóna, care patimesce de bóla contagiósa, si cari vinu din locuri unde au existatu asemenea bóle, séu sê se desfiintieze séu sê se preschimbe, si a se oprí circuliunea loru.

= (*O inventiune amenintiatória.*) S'a imaginatu unu micu aparatu fotograficu, care are form'a unui pistolu de busunariu. Intalnesci o dama care ti-place, scoti pistolulu indata, o ochesei in fatia, tragi cocosiulu si — pana ce ea sê aiba timpulu de a se spariá — o pui in busunariu. Ce de indiscretiuni au sê se mai comita! Dar, mai nainte de tôte, sê ne acceptámu la nenorociri.

△ (*Masine de sboratu.*) Diuariulu „Eveniment“ anuncia sosirea in Paris a mecanicului americanu Ducar, care a inventatu o masina, prin care póte cine-va sborá in aeru. — Elu facu cu ea incercári la Montréal (America de Nord) si sborá intr'o inaltíme de 100 metri pe d'a supra stradelor Colborne si Catherine. Aparatulu consista dintr'unu sacu implutu cu gazu, pe care inventatoriulu lu-legá sub panteco, — precum si din patru aripi de metasa, pe cari le atasiá de mani si picioare pentru a-si luá directiunea.

§ (*Halatulu dlui Thiers.*) Presedintele republicei franceze póte fi unu omu mare, dar totu d'odata este si micu. Fiindu acum la Trouville voi sê-si facea unu halatu (Schlafrock), croitoriulu se gresí in mesura si croi halatulu ca pentru „Thiers le Grand“ cu 30 centimetre mai lungu de cum ar fi trebuitu. Ca omu de pace presedintele nu mai inapoiá halatulu croitoriului spre a-lu scurtá, gandindu, câ va merge si asié. Tocmai atunci inse candu lu-cercase, se aflau in odaia pe langa madame Thiers si domnisióra B... si o dama de onóre. Madame Thiers, audíndu de otarirea sotiului ei de a portá halatulu asié cum este, voindu sê-i facea o surprisa placuta, se apucá in timpulu candu Thiers esise la preambulare si cu dibaci'a ei cunoscuta scurtá halatulu cu cele 30 de centimetre, aducéndu astu-felu halatulu la mesur'a presidentiala. — Din nenorocire domnisióra B... nu scia despre operatiunea la care fusese supusu halatulu, si voindu sê facea aceea-si surprinsa domnului Thiers, se apucá de scurtá éra-si cu 30 de centimetre halatulu deja

scurtat. Nu numai atât'a, nenorocitul halatu trebuiá sê incerce a trei'a operatiune din partea dómnei de onóre, astu-felu in câtu halatulu presiedintelui se reduce la unu minimum. Candu presedintele voi sê-si imbrace halatulu, se mirá fórté multu vedíndu, câ e scurtatu pana subsuori. Romane acum numai o problema greu de deslegatu. — Cum au reesítu cele trei dómne sê taie 90 de centimetre din halatulu presiedintelui si totu sê mai remana ce-va!

⊙ (*Resbunarea unui sociu gelosu.*) — Din epistolá primita din Rio Janeiro (America) aflámu urmatóri'a istoria: O tragedia grozava s'a intemplat de curundu in Brasilia, si chiar pucine ore de parte de capitala. Unu proprietariu mare cu influentia se insurá in anulu trecutú fiindu de o vêrsta mai inaintata cu o juna si fórté amabila dama. Câtu-va timpu ei traia in cea mai buna intielegere. Pana candu intre óspetii, ce visitau vil'a proprietarului, erá si unu oficieru din armata brasiliana, a caruia atentiune catra soci'a proprietarului fura observatá si de catra altii, numai barbatulu parea sê nu bage séma la acésta. In fine nici elu nu se mai potea indoi, câ relatiunea femeiei sale cu oficierulu a devenitu o crima. Elu erá unu barbatu de unu temperamentu fórté pasionatu, dara si de o mare stapanire si resolutiune. Dupa ce nu se mai potú indoi despre infidelitatea socii sale, vení intr'o dí éra-si oficierulu ca óspe. Diminéti'a dupa dejunu disc marchisulu óspelui, câ voriesce sê vorbésca cu elu ceva. Ambii intrara in odaia bibliotecii, de unde, dupa ce petrecura câtuva timpu impreuna, esira braciul la braciul, in aparintia, ca candu aru fi cei mai bunii amicii. Se dusera in gradina si salutara inca pe proprietara, ce siedeá in balconulu casei amicaliminte. Pe la amiadi, candu marchisa se retrase in cabinetulu ei, cine-va batea usioru la usia. Ea acceptá neaperatu pe oficieru, dara o surprinsa oribila o accepta. Usi'a se deschise si barbatulu ei aparú fiindu-i in mana o farfurie de argintu, pe care se gasea capulu sangerandu a nenorocitului oficieru. Elu lupresentá astufelu socii sale culpabile si tremurandu, i díse: „Madama, éta capulu amicului dtalo. Elu regreta neaperatu din tóta inim'a, a nu potea aparé in persóna dinaintea dtalo!“ — O servitóre a marchisei vedíu prin o usia a unei odái de alaturi acésta scena intréga audíndu si aceste cuvinte; dara erá asié de desperata precum si stapanu sa incátu nu potú díce nimicu. — Dara desperarea ei devení si mai mare, candu marchisulu scóse de-odata unu revolveru, si puíndu-lu la urechi'a socii sale, o impuscá prin capu si apoi se impuscá si elu insu-si in inima. — Se presupune câ marchisulu si oficierulu, s'au batutu mai antái in gradina la duelu cu spad'a si câ curtisanulu damei a fostu lovit mortalu. Câtu despre celelalte barbatulu gelosu le a pusu in lucrare intr'unu modu de totu ingrozitoriu. Intemplarea acésta a produsu in Rio Janeiro o imensa sensatiune in tôte cercurile.

☞ *Suplementu: Novele de Iosifu Vulcanu, tom. II. cõva X.*

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

☞ **Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.** ☞